

DZIEJE

NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

1914–1918

3–2014

<http://rcin.org.pl>

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XLVI
2014
3**

WARSZAWA 2014

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa nr 548/P–DUNdem/2013)

KOMITET REDAKCYJNY

Idesbald Goddeeris, Krzysztof Kawalec, Marek Kornat, Piotr Madajczyk,
Wojciech Materski, Jan Molenda, Władimir Niewieżyn, Andrzej Nowak, Wojciech Rojek,
Dušan Šeges, Andrzej Suchcitz, Ryszard Sudziński, Włodzimierz Suleja,
Małgorzata Willaume, Michihiro Yasui, Elżbieta Znamierowska–Rakk

REDAKCJA

Andrzej Chojnowski, Małgorzata Gmurczyk–Wrońska (sekretarz),
Marek K. Kamiński, Andrzej Koryn, Rafał Stobiecki, Jacek Tebinka,
Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

REDAKTOR WYDAWNICZY

Jerzy Lewiński

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska–Chojnowska

Czasopismo recenzowane

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 22 831–02–61

ISSN 0419–8824

© Instytut Historii PAN & Wydawnictwo DiG, 2013

Wydawnictwo DiG Sp.j.
PL 01–987 Warszawa, ul. Dankowicka 16 c lok. 2
tel./fax (+4822) 839–08–38
e–mail: biuro@dig.pl <http://www.dig.pl>

Druk cyfrowy: FABRYKA DRUKU w Warszawie

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Włodzimierz Suleja — <i>Wielka Wojna z polskiej perspektywy</i>	3
Marek Kornat — „Prakatastrofa” Europy czy „wielki przełom w dziejach ludzkości”? (<i>Nad stuletnią rocznicą wybuchu Wielkiej Wojny</i>)	11
Paweł Zajas — <i>Polskie zagraniczne przedstawicielstwa prasowe w czasie Wielkiej Wojny (1914–1918)</i>	29
Adam Kulesza, Tadeusz Szulc — <i>Biurokracja niemiecka twórcą prawa w Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim w latach 1915–1918 w praktyce Cesarsko–Niemieckiego Prezydium Policji w Łodzi</i>	45

PRZEGLĄDY BADAŃ

Jan Molenda — <i>Polska w Wielkiej Wojnie 1914–1918. Kilka refleksji w sprawie stanu badań (cz. I 1914–1939)</i>	57
Iwona Sakowicz–Tebinka, Jacek Tebinka — <i>Brytyjska historiografia o wybuchu pierwszej wojny światowej — refleksje</i>	71
Małgorzata Gmurczyk–Wrońska — <i>Pomiędzy patriotyzmem i przyzwoleniem na wojnę a przymusem i buntem przeciwko wojnie. Francuska historiografia na temat pierwszej wojny światowej</i>	85
Halina Parafianowicz — <i>Pierwsza wojna światowa w nowszej amerykańskiej literaturze przedmiotu</i>	101
Mariusz Wołos — <i>Pierwsza wojna światowa we współczesnej historiografii rosyjskiej</i>	121
Arkadiusz Stempin — <i>Kluczowe tendencje w badaniach nad pierwszą wojną światową w zjednoczonych Niemczech</i>	135
Jerzy Gaul — <i>W cieniu wojny prewencyjnej. Historiografia austriacka wobec problemu wybuchu pierwszej wojny światowej</i>	145
Andrzej Essen — <i>Pierwsza wojna światowa w historiografii czeskiej</i>	161
Krzysztof Buchowski, Bogusław Kosel — <i>Historiografia litewska dotycząca okresu pierwszej wojny światowej</i>	171
Mirosław Dymarski — <i>Pierwsza wojna światowa w historiografii serbskiej i bułgarskiej</i>	179

MATERIAŁY

Maria Eustachia z Wietrzykowskich Borowska — <i>Dziennik z 1914 r.</i> — opracował Juliusz Zieliński	185
---	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Jarosław Centek, Marcin J. Mikulski, Tomasz Woźny — <i>Kompilatorska wojna trzech cesarzy</i>	213
Sylwia Kuźma–Markowska — <i>O humanitaryzmie i Amerykańskim Czerwonym Krzyżu z perspektywy USA</i>	236

* * *

Waldemar Potkański, <i>Terroryzm na usługach ugrupowań lewicowych i anarchistycznych w Królestwie Polskim do 1914 roku</i> — Aleksander Łaniewski	244
Jerzy Z. Pająk, <i>Od autonomii do niepodległości. Kształtowanie się postaw politycznych i narodowych społeczeństwa Galicji w warunkach Wielkiej Wojny 1914–1918</i> — Włodzimierz Suleja	252
Arkadiusz Stempin, <i>Próba „moralnego podboju” Polski przez Cesarstwo Niemieckie w latach I wojny światowej</i> — Rafał Łysoń	254
<i>Z dziejów walk o niepodległość</i> — Przemysław Olstowski	265

Wśród naszych Autorów m.in.

Dr hab. Krzysztof Buchowski — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Białymstoku

Dr Jarosław Centek — adiunkt w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prof. dr hab. Mirosław Dymarski — w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego

Dr hab. Andrzej Essen — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Dr hab. Jerzy Gaul — pracownik naukowy Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie

Dr hab. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr hab. Marek Kornat — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Mgr Bogusław Kosel — pracownik naukowy Muzeum Wojska w Białymstoku

Mgr Adam Kulesza — asystent na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego

Dr Aleksander Łaniewski — stypendysta Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej

Dr Sylwia Kuźma-Markowska — adiunkt w Ośrodku Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego

Prof. dr hab. Jan Molenda — w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr Rafał Lysoń — adiunkt w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr hab. Przemysław Olstowski — prof. nadzwyczajny Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Prof. dr hab. Halina Parafianowicz — w Instytucie Historii i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Białymstoku

Dr hab. Iwona Sakowicz-Tebinka — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego

Dr hab. Arkadiusz Stempin — prof. nadzwyczajny w Wyższej Szkole Europejskiej im. Ks. Józefa Tischnera w Krakowie/ Uniwersytet Alberta Ludwika we Fryburgu Bryzgowijskim (Niemcy)

Prof. zw. dr hab. Włodzimierz Suleja — w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

Dr hab. Tadeusz Szulc — prof. nadzwyczajny na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego

Dr hab. Jacek Tebinka — prof. nadzwyczajny w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego

Dr hab. Mariusz Wołos — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr hab. Paweł Zajas — prof. nadzwyczajny w Instytucie Anglistyki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu/University of Pretoria (Republika Południowej Afryki)

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać w dwu egzemplarzach oraz w wersji elektronicznej. Wydruk powinien być sporządzony według obowiązujących norm: Times New Roman 12 pkt., interlinia 1,5 wiersza, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości do 3000 znaków.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na 2014 r. — 21 zł (w tym 5% VAT).

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A:

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 — czynne w dni robocze w godzinach 7.00–17.00.

Koszt połączenia wg taryfy operatora.

Wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, No. 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub w kasie Zespołu.

Dokonując wpłaty za prenumeratę w banku czy też w Urzędzie Poczтовым należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą priorytetową czy ekonomiczną) oraz zamawiany tytuł.

Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty, jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na nasze konto w banku, SWIFT banku: PKOPPLPWXXX

w USD PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 54 1240 1053 1787 0000 0443 0508

w EUR PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 46 1240 1053 1978 0000 0443 0511

po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu (+4822) 532 87 31.

Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA, MASTERCARD i AMERICAN EXPRESS w internecie <http://www.ruch.pol.pl>

Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01–987 Warszawa, ul. Dankowicka 16c lok. 2

tel./fax (+4822) 839 08 38

e-mail: biuro@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia 0 801 205 555

lub na stronie internetowej <http://www.kolporter.com.pl>

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

CHZ Ars Polona S.A.

03–933 Warszawa, ul. Obrońców 25, Poland

<http://www.arspolona.com.pl>

tel./fax (+4822) 509 86 09

cena 21,00 zł (w tym 5% VAT)

Nakład 500 egz.

www.dig.pl

<http://rcin.org.pl>

ISSN 0419-8824

